

במבט מלמעלה, מגבעות עלי הנושקות לשמיים, העולם נראה שלו ופסטורלי. ההרים הצבועים בירוק זית ובחום אפרפר של טרסות עתיקות מתקשים להבין על מה המהומה. בימים עברו הם כבר חוו סערה גדולה יותר: עלי הכהן, שנפל ומת עם בוא הבשורה על ארון ה' שנלקח בשבי. "מה קרה? מי מת הפעם?" שואלים ההרים. התמימות מתה, עונה ההר. הרב יגאל לוינשטיין הכריז בשבוע שעבר על מותה, על תום עידן התמימות ביחס לשילוב דתיים בצבא. אלא שעכשיו הרב אלי סדן, שותפו להנהגת מכינת "בני דוד" ביישוב, מבקש להחיות מתים, להשכיח שלום בתוך הישיבה ובניה לבין צה"ל.

זה יום רביעי, ארבע אחר הצהריים. בניגוד לשלווה שבחוף, במסדרונות המכינה הקדם-צבאית בעלי העולם כמקרה. בעוד דקות אחדות ייכנס הרב סדן לבית המדרש שבו כבר ממתנינים לו 350 תלמידים ויעביר שיעור שבמי סגרתו יתייחס לסערה בעקבות נאומו של הרב לוינשטיין. שני הרבנים, המקבילים בדרגתם, יושבים יחד במשרד די המכינה, מסכמים את תוכן הדברים. שניהם נינוחים, מקשיבים זה לזה. סביבם המולה: רבנים צעירים, מנכ"ל ותלמידים. בינתיים, במסדרון הכניסה, עובר בחור צעיר עם מכונת שטיפה. המכונה מגרשת בקלות את הכתמים ומותירה רצפה מבריקה. את כתמי הסערה הנוכחית אי אפשר להסיר בכזאת קלות, ובכל זאת, זה מה שמנסה הרב סדן לעשות.

יחד יוצא צמד הרבנים אל בית המדרש. סדן, אב ל-12 וסב ל-47 נכדים, נמרץ אך כפוף מעט. כבר לא בחור צעיר. נושק לשבעים. השבוע יצא לטיול במדבר יהודה עם ארבעה מצאצאיו, שלושה נכדים וכן זקונים, לקראת גיוסם לשירות קרבי. מהחופשה הוא הוזעק אל הישיבה, להרגיע את הרוחות.

את כניסתו לצד הרב לוינשטיין מכבדים התלמידים בקימה. שקט מתוח משתרר באולם. "ישבתי ושווחחתי עם הרב יגאל", פותח סדן את דבריו. "כמו תמיד הגענו להבנה. אני תמיד אומר שזוגיות צריך ללמוד ממני ומהרב יגאל. אנחנו מקיימים זוגיות נפלאה כבר 28 שנים. כשאני בא ואמא אוהבים אחד את השני גם נולדים להם ילדים נפלאים. יש לנו ילדים מתוקים כמוכם, התלמידים, כבר הרבה שנים, בגלל שאנחנו שונים זה מזה, אבל מאוד מאד מינימים כל אחד בתרומתו של השני ויודעים לשתף פעולה. כך בדיוק צריכה לעשות גם החברה הישראלית, לפעול יחד למען מטרת משותפת ולהתגבר על המחלוקות".

המטאפורה הזוגית שבחר סדן לתיאור הקשר שלו עם לוינשטיין מעוררת חיוכים. לא במקרה החליט להשתמש בה. בעוד כולם בחוף עסוקים בטענות על הומופוביה בעקבות מה שזכה לכינוי "נאום הסוטים", הוא מדבר על זוגיות רוחנית בין גברים, כזו שמביאה להצמחת תורה. "כל ההצלחה של 'בני דוד', עד פרס ישראל, נובעת מפעור לה משותפת מלאה של הרב יגאל ושל, שתפקדנו בעניין הזה כמו אבא ואמא. לכן מאוד מאוד כואב לי על הפראות התקשורתית, שאנשים העזו ככה לשפוך את דמו של הרב יגאל מבלי לעשות את הדבר הפשוט ביותר: להתקשר, ולשאול, ולברר. אין אדם שמכיר אותנו טוב כמוני. כל מה שיחסו לו זה שקר וכזב. אין אדם שיש בו כל כך הרבה רגישות, שמחפש תמיד את כל האנשים החלשים או השוים נים ומוסר את הנפש עליהם. גם אצלנו בישיבה יש אנשים עם נטיות הפוכות. הם לא פונים אליי. הם פונים אל הרב יגאל. ומי שמטפל בהם במסירות ראויה לתורה ובאהבה גדולה, וזוכה לעזור להם, זה הרב יגאל לוינשטיין. "גם בכה"ד 1 צריך להדריך צוערים איך לסייע לחיילים עם נטיות הפוכות", ממשיך סדן. "מפקד שלא יידע להתמודד עם זה עלול לעשות נזקים. בשביל זה צריך שפסיכולוג ינחה את הצוערים. אבל להביא אדם שיספר לחיילים איך הוא יצא מהארון ואיך זה צודק ומוסרי? זה לא. זכותו של האדם לחשוב את זה, אבל חייל דתי לא צריך לשמוע הרצאה שלמה על כך שמה שכתוב בתורה לא נכון".

אך אחד לא שונא אותנו

אחרי הגיבוי והתמיכה שהביע ברב לוינשטיין מול תלמידיו, מאוחר יותר, בראיון בביתו, יסחרר סדן אנחה עמוקה ויאמר: "את מבינה שלא נוח לי עם הדברים של הרב יגאל, אבל כולנו בני-אדם, ובני-אדם טועים. הביטוי שבחר לא היה בסדר, כיוון שהוא נתפס בחברה כשלי-לי, אבל אני בטוח שכוונתו לא הייתה לגרום עלבון. כל העולם מחכה לראות עכשיו איך המכינה בעלי מתפצלת לשניים, אך אני לא מוכן לתת לאף אחד את ההנאה הזו. אנחנו ממשיכים לעבוד ביחד".

אמרת שהרב יגאל מטפל בתלמידים עם נטיות הפוכות באהבה. אז איך יכול להיות שהוא בחר לכנות אותם במילה לא סובלנית כמו סוטים?

יש אצלנו אנשים עם נטיות הפוכות. הם פונים לרב לוינשטיין שמטפל בהם באהבה

אחרי ששותפו להנהגת המכינה בעלי כינה את ההומואים "סוטים", הרב אלי סדן מדבר • הומופוביה? "שפכו את דמו" המשבר עם צה"ל? "האמון שלנו בו מלא, לא ננהל מולו מלחמה" • ההשראה לאיפוק הזה? תלמידו עמנואל מורנו ז"ל, "שאומץ ליבו התבטא בכך שנצר אש" • ראיון נדיר עם המחנך שמנסה להנמיך את הלהבות, אבל גם לא חוסך ביקורת: על תכנים פוליטיים בצבא, על ההשוואות לגרמניה ועל המתקפה נגד המח"ט שקרא "שמע ישראל"

הרב סדן (משמאל) עם הרב לוינשטיין

צילום: בני דוד

הרב סדן, השבוע. "אני תמיד אומר שזוגיות צריך ללמוד ממני ומהרב יגאל. אנחנו מקיימים זוגיות נפלאה כבר 28 שנים. כשאבא ואמא אוהבים אחד את השני, גם נולדים להם ילדים נפלאים"

"לא נוח לי עם הדברים של הרב יגאל, הביטוי שבחר לא היה בסדר. אבל כולנו בני אדם, ובני אדם טועים. כל העולם מחכה לראות איך המכינה מתבצלת, אך לא אתן לאף אחד את ההנאה הזו"

"גם בקורס קצינים צריך להדריך צוערים איך לסייע לחיילים עם נטיות הפוכות. אבל להביא אדם שיספר לחיילים איך הוא יצא מהארון, ואיך זה צודק ומוסרי? זה לא"

בשפה מעורבנת יותר. את המילה "סוטים" לא אמר. הפעם עסק במהות שנבלעה בגלל הטרימינולוגיה הפוגענית שבה השתמש. לחניכיו ניסה להסביר מה גרם לו להניף את הדגל. הוא הציג דוגמאות רבות על "תפיסות ליברליות קיצוניות" שמחלחלות לדבריו לצה"ל ומפוררות את רוח הלחימה, ועל ניסיון של גורמים שונים לנצל את המסגרת הצבאית כדי לשנות את העולם הערכי של החיילים הרדיקליים. הוא סיפר איך מחייבים את בוגריו להיות נוכחים בהרצאות ובתפילות רפורמיות, כיצד דורשים מהם לרבוץ ריו לצפות בהצגות עם "תכנים מיניים".

סדן, לעומתו, מתעקש לשקם את היחסים. "אנחנו חייבים לתת אמון בכוונות הטובות גם של מי שלא חושב כמונו. אסור לנו להסתכל על מי שיש לנו איתו מחלוקת כעל אדם רע שרוצה לרמוס אותנו או את התורה. אנשים פועלים מתוך רצון להיטיב, גם אם הם טועים בדרך. אי אפשר לנהל מחלוקת אם אתה לא מאמין שלשני יש כוונה טובה. אי אפשר לנהל חיים משותפים בלי אמון הדדי."

"יש לנו אמון מלא בצבא ובראשי הצבא שהם אנשים טובים ומסורים ורוצים את טובת עם ישראל. קצין חינוך ראשי אולי טועה, אבל הוא לא אדם רע. גם מח"ט גבעתי לשעבר, עופר וינטר, אולי טעה, אבל במקום להעיר לו ברוגע התנפלו עליו. מה קרה? אז הוא אמר בצוק איתן 'שמע ישראל'. אז מה? בגלל זה צריך לשכוח שהוא קצין משכמו ומעלה, שהוביל את חייליו לניצחון? האמת היא שעופר וינטר רחוק מלהיות פנאט דתי. בחייו האישיים הוא טיפוס פשוט, אבל מיד הפחידו את כולם."

"אנחנו צריכים להפסיק לחשוך זה בזה ולהפסיק להילחם זה בזה. אנחנו, בכל אופן, כמכינה, לא ננהל מלחמה מול הצבא. יש דברים שאנחנו לא מסכימים עליהם, יש ויכוח לגיטימי, אבל אף אחד לא שונא אותנו. צריך להקשיב ללב השני, לנסות להבין מה כואב לו. גם מפני שהוא שותף שלנו, וגם כי לפעמים יש דברי אמת במה שהוא אומר. בצבא כולם 'אחוקים'. זה לא משנה האם מדובר ביהודי, דרוזי, יהודי משיחי, רפורמי, או אדם בעל נטיות הפוכות. כל אחד שמתגייס לצבא הוא אח שלנו, ואנחנו מסתערים בקרב כדי להציל את חייו. הצבא צריך להיות מחוץ למחלוקות. את הוויכוח התרבותי החשוב על אופיה

"התורה קובעת ששלמות האדם זה איש ואישה, ומציאות של זוגיות חרדימית מנוגדת לנורמה הזו. הרב יגאל טען שבצה"ל מעבירים הרצאות שמציגות את הנטייה ההפוכה כנורמה לגיטימית, וזה ניסיון להנחך את החיילים הרדיקליים להאמין בערכים ליברליים שמנוגדים לערכי התורה. על פי התורה, אדם שיש לו נטייה כזו נמצא בבעיה, כי היא אוסרת משכב זכור. אז מה הוא עושה? אם אינו רוצה להיות חיים של אומללות ושל כיבוש יצר קשה מנשוא, הוא יכול לנסות, בעיקר במקרים הגבוליים יותר, ובעיקר בגיל צעיר, להתגבר על הנטייה הזו. יש לנו תלי מידים שהצליחו וזכו להתחתן. לא כולם, אבל רובם. צחוק הגורל או השגחה, בשבת האחרונה הרב יגאל פגש במקרה בירושלים בחור עם נטייה הפוכה שהגיע למכינה לפני שנתיים, והוא שלח אותו בזמנו לטיפולים וליווה אותו. הבחור סיפר לרב יגאל בשמחה שיש לו היום חברה והוא עומד להינשא. התלמיד חיבק אותו ואמר לו תודה רבה."

בשום שלב בשיחה עם התלמידים ובראיון הרב סדן אינו מגנה מפורשות את דבריו של לוינשטיין, לא על הקהילה הגאה ולא על הצבא. גם לא מבקש ממנו להתנצל, מסתפק בביקורת מרומזת. את הכל הוא אומר בגלוי, בעת ששותפו לראשות המכינה נוכח באולם, לא יודע עדיין שיום לאחר מכן יזומן לשיחת בירור אצל מנכ"ל משרד הביטחון, אודי אדם. "אנחנו צריכים לאהוב גם את מי שרעתו היא הפוכה לגמרי ממה שאנחנו מאמינים בו", הוא מכריז מול תלמידי דיו. "אהבה אמיתית בלב, לא בפה. אם יש אהבה בלב, היא תגיע גם לפה. אם באופן אישי אנחנו חושבים שיש מקום להביע ביקורת, צריך לדעת איך לעשות את זה. אם אתה לא יודע להוכיח בצורה כזו שתישארו אוהבים בלב ונפש, אל תוכיח. אתה פטור. ביקורת בונה יכולה להיות ביקורת שבונה חומה. אם זה כך, אז יותר טוב לא לבקר. אם מישהו לא יודע לבקר, מוטב שלא ידבר. ואם אתה מבקר, אתה צריך לבחור טוביטוב את המילים שלך."

הרב לוינשטיין מקשיב בנחת. העייפות ניכרת עליו. בימים האחרונים הוא מנהל שיחות טלפון עד אור הבוקר עם חברים ובני משפחה כועסים. ביום שלישי בערב, יממה לפני שעשה זאת סדן, דיבר מול התלמידים. הוא חזר בפניהם על עיקרי הדברים שאמר בכנס "ציון וירושלים", רק

של המדינה אנחנו משאירים מחוץ לצבא. ובתוך הצבא אנחנו מדגישים את המשותף."

אולי אקבל מחיאות כפיים

שעת ערב. בכניסה לבית משפחת סדן בעלי, לא רחוק מהמכינה, יושבות ליד שולחן עץ ארבע נשים כשהן רכזות על ספר. עין איה. ספרו של הרב קוק. הרבנית ורדינה סדן מעבירה את השיעור. האור הזורח מן הנשים הלומדות משרה שלושה, אבל בתוך הבית עוד מתנהלת מלחמה. מלחמה על השכנת השלום. לפני שהוא יוצא לקרב, כלומר לראיון, מבקש הרב סדן כוס מים רותחים. הוא כבר חרג ממכסת הקפה היומית. יום קשה עבר על כוחותינו, וגם ההמשך לא צפוי להיות קל לסרבן ראינות כמוהו.

תמונה של הרב קוק, וגם מתחיתה מתנוסת סימן שאלה. לא רק שהרמטכ"ל לא מבין את שפתם של ראשי הישיבה, גם הרב קוק עצמו לא מצליח להבין.

אני מראה לסדן את הקומיקס, שרץ ברשתות החברתיות. הוא מחייך. להפתעתי, ראש המכינה לא נתקל בו קודם לכן. לאריות של עלי יש די אומץ להסתער בקרב. להציג קומיקס ביקורתי לרב שלהם? על זה הם עוד מתאמנים. "אף אחד לא מבין מה שאני אומר?" שואל סדן ביחס לביקורת שעולה מהקומיקס. "אה... בחיך. מי לא מבין? אנחנו עוברים עם הצבא 28 שנים. אנחנו יודעים לדבר עם הרמטכ"ל. מי שחיבר את הקומיקס לא שמע איזה שיחה מצוינת הייתה לנו איתו. עשו מזה בדיחה, אבל הרמטכ"ל היה קשוב באופן אמיתי. אני חושב שאני יודע להבחין בין מי שאומר 'כך' ולא שם עליך לבין מי שמקיים איתך דיון. הרמטכ"ל שאל שאלות, ישב שעה שלמה. הוא לא צריך להסכים איתנו על הכל, אבל הוא דן איתנו ברצינות על הכל. הרמטכ"ל, אגב, גילה אומץ לב מיוחד כשסגר במכה אחת את פרשת הרב קרים. ולמה? כי הוא הבין שבלי שיש לו בתוך הצבא אינסטנציה הלכתית שאפשר לסמוך עליה, את הרב הצבאי הראשי, הכל יתפרק."

איזנקוט לא היה האישיות הצבאית היחידה שאיתה נועדו שני ראשי המכינה לאחרונה. הייתה עוד שיחה עם גורם בכיר בצה"ל, שמבחינת הרב לוינשטיין הפכה לקשקש ששבר את גב הגמל. הפגישה ההיא, מספרים בעלי, כללה התייחסות לסדרת חינוך בשם "המדרון החלקלק", שבה נטען כי אחד מלקחי השואה הוא שאדם מהשורה יכול להפוך לרוצח אכזרי, כפי שקרה בגרמניה הנאצית. לכן, לפי סדרת החינוך, חיילי צה"ל צריכים להפנים את הסכנה ולהישמר ממנה. במכינה מספרים כי הקצין תמך במס' קנה הזו וגם המליץ לראשיה לקרוא את הספר "אנשים רגילים", שבו מתאר המחבר כריסטופר רוברט בראונינג איך הפכה יחידת מילואים ממוצעת של גרמנים לחבורה שרצחה עשרות אלפי יהודים.

"קראתי את כל הספר", אומר סדן, "ואין שום דמיון בין המציאות שהייתה בגרמניה למציאות של צה"ל. מי שקורא אותו מבין שאין בצבא שלנו אף לא אחד מהגורמים שהביאו את אנשי 'משטרת הסדר' שסופחו לאס"א לעסוק ברצח המוני. התפיסה הזו פוגעת באמון במוסריות של חיילי צה"ל וברוח הלחימה. היא מחלישה את החייל, הוחשש כל הזמן שהוא עלול להפוך לקלגס, וגם מערבת פוליטיקה בתוך הצבא. יש אנשים שמעוניינים שחייל שנמצא ביהודה ושומרון ירגיש כמו גרמני ויחשוש שהוא עלול להפוך לנאצי. על כל הרברים הללו אנחנו מביעים ביקורת שהיא לגיטימית כאשר היא נאמרת מתוך כבוד, בנימוס ובידור. דות. ואני רוצה לחזור ולהדגיש, שגם כשאנחנו מגיעים להסכמות אנחנו נשארים עם אמון ואהבה למפקדי צה"ל." יש טענות שלפיהן הרבנות הצבאית ניסתה להחזיר לצה"ל יהדות ולאומיות בצורה מוגזמת, לעיתים אפילו בכפייה, ובעקבות זאת הגיעו הכוחות האחרים שמציינים ביום קונטררה.

"שמעתי את הטענות הללו. זה לא רציני. הרבנים שמ' דברים בצבא בוודאי נוהרים מאוד לא לחרוג מהקונצנזוס, ולא לנסות להחזיר בתשובה. אני לא אומר שאף אחד לא טעה. יכול להיות שהיו חריגות, אבל חריגות לצד ההפוך קיימות פי עשרה ופי עשרים. מרצים חילונים מרשים לעצמם לבוא לצבא ולדבר שעה וחצי פוליטיקה צרופה." מה אתה אומר על המלחמה שהכריזו בצה"ל על גידול זקנים?

"לא נכנסתי כל כך לנושא הזה. אבל הייתה טענה, וכ' נראה שיש בה אמת, שדתיים רבים ניצלו את ההיתר לזקן, והצבא איבד שליטה על הרבר הזה. הבנתי שהגיעו להס' כמה עקרונית בעניין ושהובטח שמי שבאמת מגדל זקן מטעמי דת יקבל אישור. ייתכן שהיו אירועים ספורדיים שבהם לא כך היה."

בסוף התשובה שוב נדלקות העיניים הכחולות של סדן. הפעם נזכר הרב בדילמה שבה עמד הוא עצמו בעת שהיה טירון. "נערכנו למצעד יום העצמאות בחיפה, וצעדתי באימונים עם ציציית בחוק. פתאום התנפל עליי רס"ר ודרש ממני להכניס אותן. אמרתי לו שאני לא מסכים. הוא אמר לי שכן לא אוכל לצעוד, אבל לא ויתרתי. החלה אש וגופרית. הוא איים להעמיד אותי למשפט, ואני אמרתי לו שאני לא מפחד ומוכן להישפט. ביום שיש נסעתי הביתה ופניתי לרב ליטאי מוכר. הוא אמר לי מיד שעל ציציית בחוק לא עושים מהומות. שלא שווה לריב על זה, כי אין זו הלכה אלא מנהג שלא כולם נוהגים אותו. יצאה לי הרוח מהמפרשים והתקפלותי. הכנסתי את הציציית. מאז כל השירות הייתי עם ציציית בפנים."

יש מי שיאמרו שזה הסמל של הרב אלי סדן, שבסוף הוא נכנע ומכניס ציציית.

"בסדר, שיגידו. את יודעת מה? אני מוכן. עשיתי את זה על פי דעת תורה, על פי פסיקה של רב. צריך לדעת על מה להיאבק בחיים".

yifater1@gmail.com

הקומיקס הביקורתי שיצא מהמכינה. "מי שחיבר אותו לא שמע איזו שיחה מצוינת הייתה לנו עם הרמטכ"ל"

קצין סירת מטכ"ל שלמד אצלו ונהרג במלחמת לבנון השנייה. "עמנואל ועוד לוחם, גם הוא בוגר המכינה, יצאו למשימה סודית חשובה בארץ אויב. ממש כשעמדו לבצע אותה, אחד השומרים שמע רעש והחל להתקרב אליהם. הם התחבאו בתוך שיח. השומר התקדם עם נשק שלוף. הלוחם השני כבר הרים את הנשק ותכנן לירות, אבל עמנואל הניח עליו יד גדולה וסימן לו להיות בשקט. הלוחם יצא מרעתו, עוד רגע השומר עומד לחסל אותם. אבל בסוף האיש הגיע צמוד אליהם, לא זיהה אותם והסתובב. הם ביצעו את המשימה וחזרו הביתה. אומץ הלב של עמנואל היה לא לירות, אלא לעמוד במתח בלתי נסבל כדי להצליח לבצע את המשימה". האנלוגיה שמציב סדן ברורה. המשימה היא לחסוך את הביקורת כדי לשמור על אחרות הצבא ואחרות העם. "הנטייה לפתוח באש בכל פעם שאתה מרגיש שיוזם עליך היא נטייה טבעית. אבל הגבורה האנושית היא לנצור אותה, כי ההצלחה של המשימה היא שלא תהיה אש. זה לא עניין של תמימות, זו עמדה עקרונית, זו תפיסת עולם. האחרות היא משהו אסטרטגי. אם לא נשמור על אחרות, אולי אציל את עצמי, אולי ארגיש גיבור, אולי אקבל מחיאות כפיים מכל מיני רבנים ואנשים דתיים שיתלהבו מהלוחמות שלי, אבל לא אבצע את המשימה. אם לא נדע להיות ביהודי - המדינה הזו תתפרק ולא תהיה לנו מדינה". יש קווים אדומים? אתה תנצור אש גם על סיפון אלטלנה? "כל התלמידים שואלים: מה הקו האדום? ואני עונה שאני לא מוכן לדבר על זה. כמו שאיש ואישה לא מרבחים בחתונה על הקווים האדומים שיוכיחו לגירושם, כך אני לא אדבר על קווים כאלה בהקשר הזה. ברוך ה', עד היום לא נחצה קו אדום, ואני מאמין שזה גם לא יקרה. אני מאמין שאם אני אפעל באיפוק גם הצד השני יבחר בדרך הזו".

למרות זאת, אתם מהנכבים היום אחרת? מנסים להרכיב לתלמידים משפטים יותר ביקורתיים כדי שיצליחו לה' תמווד עם התפיסות הליברליות שנכנסות לצבא? "בהחלט. לגבי זה אני מסכים מאוד עם הרב יגאל. חיילים דתיים צריכים להיות מודעים לזה שיש גורמים, שלדעתי באים מחוץ לצבא, אך מנצלים את המסגרת הצבאית כדי לנסות לחנך אותם מחדש, לשנות את תפיסת עולמם. חלק מהשחיקה של דתיים בצה"ל נובעת מזה שהם, בלי לשים לב, מאמצים בצבא כל מיני רעיונות שמנוגדים לתורה. למשל, המושג פלורליזם: אם זה סובלנות כלפי כל אחד, אז יופי, זה מתאים לערכי התורה. אבל אם לפלורליזם מוסיפים את הרעיון שלכל אחד יש את האמת שלו ואין אמת אוניקטיבית, אז לאט לאט מיטשטשת ההכרה כי התורה היא אמת אלוקית ודאית. בשביל זה צריך חוש אבחנה וחוש ביקורת, כדי להצליח לשמור על עצמאות מחשבתית ולהישאר נאמן לערכי התורה בתוך עולם שבו שולטים ערכים אחרים".

מחלישים את החיילים

כשמפתחים אצל התלמידים חוש ביקורת, מתברר שהם לא חוסכים את שבטם גם מבית המדרש שהצמיח אותם. לפני חודשיים הגיע הרמטכ"ל גדי איזנקוט לבני קור במכינה בעלי. לצד הרצאה שנתן הוא נפגש לשיחת עומק עם שני ראשיה. התלמידים הפכו את צילומי המפגש לקומיקס ביקורתי שבו נראים הרב סדן והרב לוינשטיין מצטטים משפטים מהרב קוק, איזנקוט לא מבין שם את שפתם וסימן שאלה מרחף מעל ראשו. על הקיר תלויה

סדן בשיעור לתלמידי המכינה בעלי, השבוע. "חריגות לצד ההפוך בצבא קיימות פי עשרים"

"הרמטכ"ל איזנקוט גילה אומץ לב מיוחד כשסגר במכה אחת את פרשת הרב קרים. למה? כי הוא הבין שבלי סמכות הלכתית שאפשר לסמוך עליה, הכל יתפרק"

"חיילים דתיים צריכים להיות מודעים לזה שיש גורמים שמנצלים את המסגרת הצבאית כדי לנסות לחנך אותם מחדש. בלי לשים לב, הם מאמצים שם רעיונות שמנוגדים לתורה"

נית. אני מאמין שהקב"ה בוחן אותנו האם בעת הזו, אחרי אלפיים שנות גלות, למדנו את הלקח ואנחנו יכולים לפי עול יחד באהבה ואחוה למרות המחלוקות. אנחנו צריכים להיות גיבורים ולהביע איפוק".

ובכל זאת, כשפוגעים ברבנות הצבאית ובענף התודעה היהודית שלה, ומנסים לחנך מחדש את החיילים הדתיים, אולי הגבורה היא לדפוק על השולחן.

"אני רוצה לספר לך סיפור על עמנואל מורנו", אומר הרב סדן, ואור של הערצה נדלק בעינו כשהוא מזכיר את